

RECENTE VINDPLAATS VAN DICHTER BERMZEGGE IN LIMBURG BEDREIGD

W. Jansen & S. Jansen, Korhoenstraat 12, 6075 BN Herkenbosch

Bij een veldbezoek aan de Driestruik op 18 juni 1994 samen met Peter Verbeek, viel ons een ongewone zegge op. Al gauw zaten we met z'n drieën te determineren met de Heukels' Flora en kwamen we allen tot hetzelfde resultaat: Dichte bermzegge (*Carex muricata*). Het stond toen al vast dat het een zeer opmerkelijke vondst betrof.

BESCHRIJVING VAN DICHTER BERMZEGGE

Dichte bermzegge (figuur 1) is een middelhoge, grasgroene, in dichte pollen groeiende plant met een korte, verhoutende wortelstok. Door zijn grasgroene kleur valt de plant pas op als deze bloeit, daarna "verdwijnt" deze weer in het groen. De bloeistengels zijn stomp driekantig. De compacte, vaak slechts twee centimeter lange, soms aan de voet iets

onderbroken bloeiwijze bestaat uit vier tot zes kleine eivormige aren met kafjesachtige tot kort priemvormige schutbladen. De urntjes blijven lang groen en worden pas in de nazomer donkerbruin (WEEDA et al., 1994).

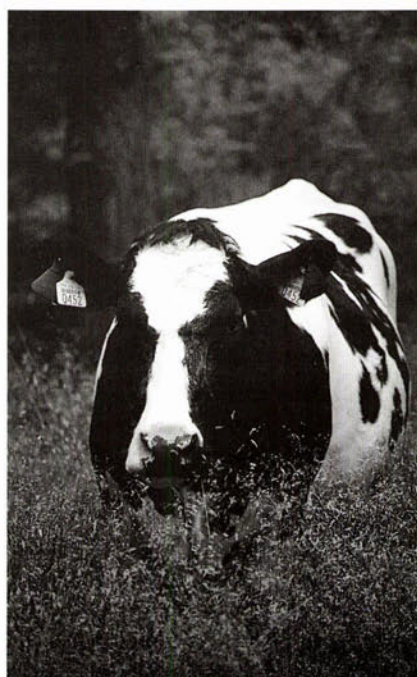
Dichte bermzegge lijkt veel op de Gewone bermzegge (*Carex spicata*) en de Groene bermzegge (*Carex divulsa*). Door een combinatie van de verschillen in bloeiwijzen, urntjes en vruchten zijn de soorten te onderscheiden (HERMANS et al., 1988).

FIGUUR 1. Detail van Dichte bermzegge (*Carex muricata*).

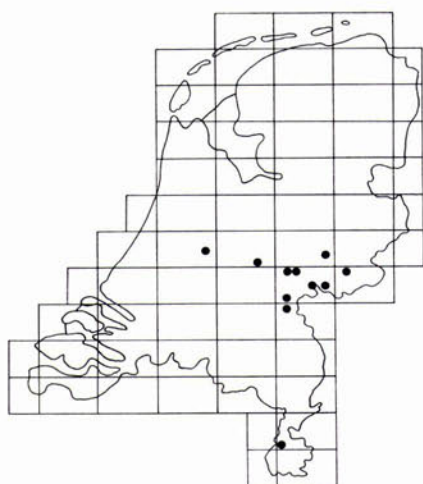
FIGUUR 2. Dichte bermzegge aan de rand van het gebied de Driestruik in de gemeente Roerdalen.

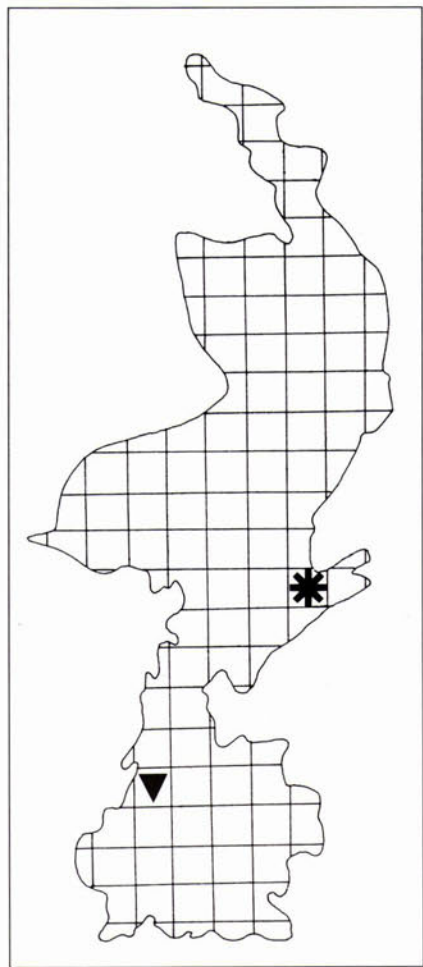
FIGUUR 3. De Driestruik is een bosrijk heideterreintje, dat onder andere door middel van seizoensbegrazing beheerd wordt.

BESCHRIJVING GROEIPLAATS

De groeiplaats ligt in het gebied de Driestruik. Dit gebied ligt globaal ten noorden van het dorp Melick en is al eerder geïnventariseerd op flora en fauna (JANSEN & JANSEN, 1993). Het bosrijk heideterrein is reliëfrijk en maakte vroeger deel uit van het uitgestrekte gebied de Melickerheide. De groeiplaats bevindt zich in de berm van een onverharde weg aan de rand van een eiken-berkenbos (figuur 2). De grond is een kalkarme, droge, matig voedselrijke zandgrond met in de ondergrond leem. De pollens staan in een vrij open begroeiing van Gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*), beschaduwde door enkele Zomereiken (*Quercus robur*). Naast de groeiplaats bevindt zich een grote ruigte van Grote brandnetel (*Urtica dioica*). De Dichte bermzegge groeit hier in één grote pol en een tiental kleine pollens. Een zo'n klein polletje staat in het gebied dat in de zomermaanden be-

FIGUUR 4. Verspreiding van Dichte bermzegge (*Carex muricata*) in Nederland sinds 1950. (E.J. Weeda in: MENNEMA et al., 1980).

FIGUUR 5. Verspreiding van Dichte bermzegge in Limburg. ▼ : de vindplaats na 1950 (HERMANS et al., 1988). * : nieuwe vindplaats van 1994.

graasd wordt door enkele runderen (figuur 3), de rest van de pollen staat buiten het raster en wordt alleen aangevreten door Konijnen.

BESPREKING

In Nederland (figuur 4) lag het zwaartepunt van de verspreiding van Dichte bermzegge rond Arnhem en Nijmegen, vele van deze vindplaatsen zijn verdwenen (Weeda in: MENNEMA et al., 1985).

In de Rode Lijst van Limburg staat deze zegge te boek als (vermoedelijk) uitgestorven, wel is deze soort nog tussen 1950 en 1980 waargenomen (CORTENRAAD, 1990). Het betrof maar één waarneming na 1950 (Weeda in: MENNEMA et al., 1985). Deze waarneming was gedaan bij Geulle in hok 60-51. Het betrof een vindplaats langs een beekje in het bos van Terhagen. Na opgave zijn op deze vindplaats geen exemplaren meer gezien (mond. med. H. Hillegers, 1994).

Ondanks de vrij natuurlijke standplaats op de Driestruik blijft de vraag open op welke manier zo'n plant hier terecht is gekomen. Deze vraag zal waarschijnlijk nooit met zekerheid beantwoord kunnen worden. Misschien is de groeiplaats zelf al zeer oud. Van vóór 1950 is er een opgave uit dit hok, daarna is de soort hier niet meer hier waargenomen (Weeda in: MENNEMA et al., 1985). Of de historische en de recente vindplaats identiek zijn, is ons niet bekend.

Het is zonder twijfel dat deze recente vindplaats van Dichte bermzegge van groot belang is. Het is momenteel de enige groeiplaats van deze soort in Limburg.

Of de plant zich hier kan handhaven is nog onduidelijk. Door veranderd bosbeheer (opgaand bos in plaats van hakhout) kan deze soort verdwijnen (WEEDA et al., 1994). Het beheer van het gebied de Driestruik door de Werkgroep Meinweg (JANSEN & JANSEN, 1994) is erop gericht om de heidevegetatie en zijn karakteristieke fauna te behouden. Daarnaast worden de bosranden, waarin deze zegge groeit, beheerd als eikenhakhout. Hoopvol is dat er vele kleine polletjes staan, die vermoedelijk zaailingen zijn van de moederplant.

Het is bekend dat het merendeel van de vindplaatsen waar deze soort talrijk was, is verdwenen door menselijke beïnvloeding zoals bemesting, verontreiniging of stadsuitbrei-

ding (WEEDA et al., 1994). Deze laatste genoemde bedreiging is voor deze vindplaats zeer actueel daar het gebied nog steeds op de nominatie staat als mogelijke uitbreiding van het industrieterrein Heide (PROVINCIE LIMBURG, 1993).

DANKWOORD

Een woord van dank aan Wim de Veen voor de bevestiging van onze determinatie. Tevens ook dank aan Henk Schmitz voor het plaatsen van enkele opmerkingen in het manuscript.

SUMMARY

A RECENT DISCOVERY OF *CAREX MURICATA* IN LIMBURG

The main geographic distribution in the Netherlands of *Carex muricata* (Fig. 1) used to be near Arnhem and Nijmegen (Fig. 4). Unfortunately, the species has disappeared from many of these sites. It was listed as probably extinct from the province of Limburg. Our recent finding (Fig. 2) is the only known site for this species in Limburg (Fig. 5). The area in which it was found, known as 'De Driestruik', is managed by seasonal grazing by cattle (Fig. 3), while the actual site is used for coppicing. Unfortunately, the site is endangered, as there are plans to include De Driestruik in an extension of the nearby industrial estate.

LITERATUUR

- CORTENRAAD, J. & T. MULDER, 1990. Bedreigde planten van Limburg. *Natuurhist. Maandbl.* 78 (1): 181-184.
- HERMANS, J., H. HILLEGERS, P. SPREUWENBERG & W. DE VEEN, 1988. Zeggen van Limburg. Wetenschappelijke Mededeling KNNV nr. 189.
- JANSEN, W. & S. JANSEN, 1993. Herstel van een heide-terrein in de gemeente Roerdalen. De natuurwaarden en het toekomstige beheer van de Driestruik. *Natuurhist. Maandbl.* 82 (5): 109-115.
- JANSEN, S. & W. JANSEN, 1994. De Werkgroep Meinweg onder de vleugels van het Genootschap. *Natuurhist. Maandbl.* 83 (5): 89-92.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 1990. Heukels' flora van Nederland. 21ste druk. Wolters-Noordhoff.
- MENNEMA, J., A.J. QUENÉ-BOTERENBROOD & C.L. PLATE, 1980. Atlas van de Nederlandse Flora deel 1. Uitgestorven en zeer zeldzame planten. Uitgeverij Kosmos Amsterdam.
- PROVINCIE LIMBURG, 1993. Voorontwerp Streekplan Noord- en Midden Limburg, algehele herziening Gedeputeerde Staten van Limburg, oktober 1993.
- WEEDA, E.J., R. WESTRA, CH. WESTRA & T. WESTRA, 1994. Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties, deel 5. Haarlem.